

Politisk ledelse i Klima- og miljødepartementet og
Landbruks- og matdepartementet

Vår ref:

Deres ref:

Hvalstad, den: 29.11.2022

Om videre forvaltning av villrein på Hardangervidda og videre håndtering av skrantesyke i Norge

Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) viser til anbefaling fra Mattilsynet og Miljødirektoratet om videre forvaltning av villreinen på Hardangervidda og videre håndtering av skrantesyke i Norge. NJFF ønsker å knytte noen kommentarer til anbefalingene.

NJFF har et betydelig engasjement i å arbeide for en bærekraftig forvaltning av villreinen og villreinens leveområder. Som for alle andre som er opptatt av villreinen, oppleves situasjonen med skrantesyke som svært alvorlig og utrolig trist. For alle som har et hjerte for villreinen, innebærer denne situasjonen at man tvinges til å ta stilling til en rekke tiltak som ingen i utgangspunktet ønsker. For NJFF er det viktig å ta utgangspunkt i de faglige anbefalingene om strategi og tiltak, samt at man vektlegger en god dialog og kontakt med den lokale forvaltningen.

NJFF støtter opp om målsettingen om å bekjempe og om mulig utrydde skrantesyke.

Videre støtter NJFF opp om at det er viktig å få andelen voksen bukk på 2,5 år og eldre lengst mulig ned mot null, for derved å redusere risikoen for videre smitte.

Vi støtter også opp om anbefalingen om at jakt skal være det primære virkemidlet for å håndtere situasjonen på Hardangervidda, og at det legges til rette for tiltak for å effektivisere jakta. Dette er et viktig premiss.

Selv med en omfattende og god innsats gjennom den ordinære jakta, registrerer NJFF at man ikke har lyktes i å redusere bukkeandelen i tråd med målsettingen. Reduksjonen av bukkeandelen går saktere enn ønskelig. Dette gir grunn til bekymring i forhold til økende forekomst av smitte og mulig spredning av smittestoff i miljøet.

NJFF har registrert at det er svært ulike syn på den delen av anbefalingene fra Miljødirektoratet og Mattilsynet som omhandler et mulig statlig uttak av bukk vinter/vår. Villreinnemnda for Hardangervidda går sterkt imot forslaget, mens villreinutvalget har forståelse for at dette gjennomføres for å kunne unngå andre, og mer omfattende tiltak. Det er også kommet til uttrykk betydelig motstand lokalt rundt Hardangervidda. NJFF støtter opp om villreinutvalgets vurderinger om at bukkeuttak er et aktuelt tiltak for å unngå andre tiltak for å håndtere skrantesyken, herunder i ytterste konsekvens uttak av hele bestanden.

Det er betydelig bekymring for at et statlig uttak vil være svært negativt for villreinen på Hardangervidda som er i dårlig kondisjon, og på hvordan et vinter-/våruttak vil kunne få negative konsekvenser for fostringsflokkene. Denne bekymringen deler både de som støtter et statlig uttak og

de som er imot. I anbefalingene fra Miljødirektoratet og Mattilsynet understrekes det også at et eventuelt uttak som gjennomføres av Statens Naturoppsyn (SNO) forutsetter at forholdene ligger til rette for det og at uttaket må rettes mot adskilte bukkeflokker. Dyrevelferdsmessige forhold må vurderes løpende og fostringsflokkene må forstyrres minst mulig.

Den betydelige lokale motstanden mot et statlig bukkeuttak gir grunn til bekymring. NJFF slutter seg helt til resonnementet om at en reduksjon av voksen bukk over 2,5 år bør ned mot null ut fra dagens kunnskap om skrantesyken som tilsier at en sterkt redusert bukkeandel vil redusere risikoen for videre smitte. Erfaringene fra ordinær jakt med målrettede tiltak for å felle voksen bukk, viser at andelen av bukk likevel ikke reduseres tilstrekkelig, men at denne fortsatt ligger på 13-15%. Det er gitt signaler om at det er en viss motstand blant jegere overfor de tiltakene som allerede er igangsatt. Flere stiller spørsmål ved om den lange jakttiden medfører for mye uro for reinen og om tilgangen til dyreposisjoner medfører at dyrene jages mer enn ellers. Dette er tiltak som, sammen med andre tiltak, bidrar til at man oppnår et høyt uttak, men som også kan slå negativt ut. Det er en viss motstand hos jegere om å ta andelen bukk videre ned, det er tendenser til at det felles flere gps-merkede dyr, og andelen som tar prøver både fra lymfer er lavt selv om andelen hjerneprøver nå er nær 90 %.

Dyrene på Hardangervidda er generelt i dårlig kondisjon, og ved et eventuelt vedtak om statlig uttak forutsetter NJFF at uttaket kun rettes mot adskilte bukkeflokker som går alene og ikke sammen med fostringsflokker, samt at målsettingen om å unngå forstyrrelse av fostringsflokkene må legges til grunn.

Samtidig ser vi at det kan bli svært vanskelig å oppnå et stort bukkeuttak under disse forutsetningene. Dersom det ligger an til at resultatet blir et uttak av et lite antall bukk, blir det viktig å vurdere kostnaden ved å gjennomføre et statlig uttak opp mot den betydelige lokale motstanden mot at dette gjennomføres, også med tanke på hvilke konsekvenser dette kan få for gjennomføring av ordinær jakt kommende høst og senere. God dialog med jegere og de som er involvert i lokal villreinforvaltning på Hardangervidda er og vil fortsatt være viktig.

Utfordringen med å ikke å prøve å gjennomføre et statlig bukkeuttak, er at man neppe vil nå målet om å redusere antall voksen bukk ned mot null. Dermed vil man ikke oppnå den ønskede reduksjonen i risiko for videre smitte, noe som er uheldig og ikke i tråd med målet om å bekjempe og om mulig utrydde skrantesyke. Slik NJFF oppfatter argumentasjonen fra villreinnemnda på Hardangervidda, er de villige til å ta en større risiko med en høyere bukkeandel og muligheten for at situasjonen ikke utvikler seg til et skrantesykeutbrudd på Hardangervidda. NJFF er svært betenkt over å ta en slik risiko, da dette kan føre til at vi kommer i en situasjon der man må ta ut hele bestanden. Dette er et scenario som NJFF er opptatt av å unngå.

Når man ikke lykkes med å få ned antall bukk gjennom ordinær jakt, framstår et bukkeuttak med bruk av SNO som det eneste realistiske alternativet gitt at målet om smittereduksjon opprettholdes. Vi vurderer det som viktig å redusere risikoen for smitte, samtidig som vi ser den polariserte situasjonen som har oppstått som svært uheldig. Når uttalelser gitt på høstmøte for Hardangervidda villreinområde viser at alle ordførere rundt Hardangervidda og Vestland fylkeskommune tar politiske initiativ for å stoppe et vinteruttak, samtidig som motstanden blant jegere, grunneiere og rettighetshaver framstår som betydelig, blir situasjonen krevende. Dersom man ikke klarer å løse opp i den polariserte situasjonen og få ned bukkeandelen, vil det være en årlig kamp rundt vinteruttak, noe som vil være svært uheldig og påvirke samarbeidet mellom lokal forvaltning og myndighetene over tid.

Med den polariserte situasjonen og en betydelig usikkerhet rundt mulighetene for å gjennomføre et vinteruttak som innebærer felling av et større antall bukk. Vurderer NJFF at kostnadene i forhold til veien videre for å bekjempe skrantesyke på Hardangervidda ved å gjennomføre dette tiltaket denne

vinteren kan bli for høy. Et mulig alternativ som NJFF har vurdert, er at høsten 2023 blir en siste anledning til å vise om det er mulig å lykkes med å få ned bukkeandelen tilstrekkelig gjennom jakt.

En slik løsning vil ha et potensial til å kunne bidra til å skape mer ro omkring tiltakene for en periode. Sannsynligvis vil en ikke unngå et statlig uttak av bukk selv om jegerne gjør en målrettet innsats for økt bukkeuttak. Bukkene går i stor grad går sammen med fostringsflokkene utover i jakta samt at det skytes lite bukk etter midten av september grunnet brunst, noe som gjør det vanskelig å oppnå et tilstrekkelig høyt uttak. Muligheten ligger i at aksepten for statlige bukkeuttak vil øke om man utsetter å iverksette statlig uttak til vinteren 2024, noe som fordrer at man er villig til økt risiko for miljøsmitte for å se om man kan oppnå større enighet om tiltak for å redusere andelen voksen bukk. NJFF er i tvil om man med denne muligheten faktisk vil kunne oppnå et redusert konfliktnivå, lykkes med å dempe polariseringen, samt med å etablere en økt forståelse for behovet for tiltak utover ordinær jakt.

Selv med ordinær jakt som det viktigste verktøyet vil det være et behov for uttak av bukk også utenom jakttid for å kunne videreføre målet om å bekjempe skrantesyke og unngå mer omfattende tiltak. Ut fra en totalvurdering vil NJFF derfor støtte opp om at det legges til rette for å gjennomføre statlige uttak av bukk vår/vinteren 2023 forutsatt at forholdene ligger til rette for det slik at dyrevelferdsmessige forhold ivaretas, at uttaket rettes mot adskilte bukkflokker og at fostringsflokkene utsettes for minst mulig uro. Vi vurderer en redusert andel bukk ned mot null som et nødvendig tiltak for å unngå å endre målsettingen fra å bekjempe skrantesyke til å måtte leve med skrantesyke. Et uttak rettet mot mindre bukkflokker vil også ha mindre negativ dyrevelferdsmessige utfordringer knyttet til resten av villreinstammen på Hardangervidda.

Vi opplever at det er stor grad av enighet rundt mål og tiltak for å bekjempe skrantesyke bortsett fra behovet for å gjennomføre bukkeuttak med bruk av SNO utenom jakttid. Det er viktig å bygge videre på dette utgangspunktet, legge til rette for videre dialog med lokal forvaltning, prioritere informasjonstiltak og kunnskapsformidling og bidra til økt forskning for å framskaffe best mulig kunnskapsgrunnlag for å ta gode og riktige beslutninger på vegne av villreinen videre framover. Behovet for smittereduksjon for å unngå et utbrudd av skrantesyke på Hardangervidda må fortsatt være styrende.

Vennlig hilsen
Norges Jeger- og Fiskerforbund

Eldar Berli
Generalsekretær

Olav Greivstad
Vilt- og jakthundkonsulent